Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

...—YEAR XXXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 2. NOVEMBRA (NOV. 2), 1939 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 214

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

...nci ponovno izjavljajo, ...a se ne podajo Stalinu

Ruski zunanji komisar Molotov napadel Anglijo in Francijo v svojem govoru v parlamentu in okrcal predsednika Roosevelta, ker je obljubil moralno podporo finski republiki. Poljska ne bo nikdar oživljena kot država in sovjetska Rusija bo utrdila vezi z nacijsko Nemčijo in Japonsko

...ELSINGFORS, 1. nov. — ...ski zunanji minister Eljas ... je nocoj izjavil, da je Finska "pripravljena na dalekosežna ...avno spora s sovjetsko ..., ampak le do neke meje." ...ska republika ne sprejme ...ih pogojev, ki jo oropajo ...sti obrambe svoje neodvisnosti in nevtralnosti.

...WASHINGTON, D. C., 1. nov. ...gresnik McCormack, demokrat iz Massachusettsa, je dal ...obteval v svojem govoru v ...ici v prid odpravi embarga, ...Združene države odpokličejo ...ga poslanika iz Moskve za ...ega, ker je Molotov napadel ...predsednika Roosevelta.

...STOCKHOLM, 1. nov.—Nepotrjena vest se glasi, da je Rusija ...Nemčiji neko število podmornic v zameno za nemške tovorne ladje, ki so internirane v ...ih lukah. Sovjeti imajo ...150 podmornic.

...PARIZ, 1. nov.—Nemške čete ...nes izvršile šest lokalnih napadov na zapadni fronti, ki pa so ...vsi odbiti.

...Praga, 1. nov.—Premier in ...nji komisar Vekoslav Molotov je v svojem govoru v parlamentu udrihal po Angliji in ...ciji, ker nadaljujeta vojno ...Nemčiji, opozoril svet o ...nju med Rusijo, Nemčijo ...Japonsko, podpisnicama protikomunističnega pakta, in okrcal predsednika Roosevelta, ker ...obljubil moralno pomoč Finski.

V svojem poročilu več ko 1100 ...cem, ki so se zbrali v izrednem zasedanju parlamenta, je ...al novo zunanjo politiko sovjetske vlade in naglasil, da bo ...ija ameriškega nevtralnostnega zakona, odprava embarga, ...trila in podaljšala evropsko ...o. Molotov je govoril 85 mi... in glavne točke govora so ...deklaracija, da Velika Britanija in Francija ne vodita ...e proti Nemčiji za očuvanje ...okracije in vzpostavitev ...ske države, temveč da zaščiti svoj kolonialni imperij in ...inirata svet. Izjava, da Rusija in Nemčija gradita medsebojne odnošaje na trdni in prijateljski podlagi in naznanilo, ...se bo Rusija kmalu pričela ...ati z Japonsko glede tesnejše kooperacije in sklenitve ...padalnega pakta. Vprašanje ...avriranja poljske države je ...ljučeno. Nadaljevanje vojne ...dosego tega cilja je absurdno. V zvezi s tem je Molotov ...al, da skupne ruske izgube ...e armade v teku invazije ...jskega ozemlja so znašale 737 ...ih in 1862 ranjenih. Dalje ...nekel, da sovjetska vlada ne ...re razumeti, zakaj Finska ...e skleniti pakta vzajemne ...ske pomoči z Rusijo, sličnega onemu, ki so ga podpisale Estonija, Latvija in Litvinska in s ...prišle pod protektorat Sovjetske unije. Izrazil je upanje, ...se bo Finska premislila in ...ejela sovjetske pogoje.

Zunanji komisar ni omenil sovjetskih ciljev na Balkanu, naglasil pa je, da se bo Turčija ...ala, ker je odklonila sklenitev pakta s sovjetsko vlado, podpisala pa ga je z Veliko Britanijo in Francijo. O Rooseveltovem apelu na sovjetsko vlado, ...ni ne stavi zahtev Finski, kajti slednja ne bi mogla sprejeti, je Molotov dejal, da ne more usoglasiti apela z ameriško nevtralnostno politiko.

"Iz apela bi lahko sklepali, da so odnošaji med Ameriko in Filipini ter Kubo, ki že dolgo vodijo kampanjo za neodvisnost od Amerike, a je ne morejo dobiti, boljši nego med Rusijo in Finsko, ki je že zdavnej dobila svobodo in politično neodvisnost od Sovjetske unije," je rekel Molotov. "Rusija zahteva le demilitarizacijo rusko-finske meje, ojačanje nenapadalnega pakta in izboljšanje ekonomskih odnošajev."

Glede vojne med Nemčijo, Anglijo in Francijo je zunanji komisar rekel, "da vladajoči angleški in francoski krogi hočejo prepričati svet, da se borijo za demokracijo in neodvisnost evropskih držav. Chamberlain je izjavil, da je cilj vojne proti Nemčiji uničenje hitlerizma in vsega, kar ta predstavlja. To spominja na verske vojne v srednjem veku. Posameznik lahko sprejme ali zavrže ideologijo hitlerizma kakor vse druge ideološke sisteme, toda sleherni ve, da se ideologija ne more uničiti s silo, da je vojna ne more izločiti. Iz tega razloga ni vojna za uničenje hitlerizma samo nesmiselna, temveč tudi zločinska, čeprav se skriva pod krinko demokracije. Velika Britanija in Francija vodita imperialistično vojno in tega dejstva ne moreta utajiti. Poljski vladajoči krogi so govorili o stabilnosti poljske države in mogočnosti oborožene sile, toda samo eden hiter udarec Poljski s strani Nemčije in potem Rusije je zadostoval. Ostalo ni ničesar od grdega pankrta, ki ga je porodila versajska pogodba in kateri je zatiral vse nepoljske manjšine."

Seje parlamenta se je udeležil tudi diktator Stalin. Poslanci so ga pozdravili z viharnimi ovacijami, ko je zasedel svoj sedež poleg drugih sovjetskih voditeljev v ospredju govorniškega odra.

Mirovna kampanja nevtralnih držav

Bojazen pred sovjetsko Rusijo

Bruselj, Belgija, 1. nov.—Politični opazovalci napovedujejo mirovno kampanjo nevtralnih držav, ki bo dosegla višek v nekaj tednih. Belgijski listi opozarjajo na nevarnost, ki preti zlasti Angliji in Franciji od dolge vojne. Ta bo ustvarila nove ekonomske in socialne probleme.

Naraščajoča senca sovjetske Rusije nad Evropo je glavni vzrok mirovne kampanje nevtralnih držav. Pomoč, ki jo dobiva Hitler od Stalina, je zmanjšala učinkovitost angleško-francoske blokade Nemčije. Upanje, da bo pomanjkanje v Nemčiji provociralo revolto proti Hitlerju, se je razblinilo.

List Le Pays Reel piše, da bo morda Rusija prevzela nemške trgovinske parnike v zvezi s prevozom blaga v Nemčijo. Tako vsaj tolmačijo ruski protest Angliji proti zasegi parnikov, ki vozijo kontrabant. Sovjetska vlada je v protestu izjavila, da ne prizna legalnosti angleške blokade. Anglija se boji Rusije, ker bi slednja lahko ogražala angleške interese v Turkestanu in Afganistanu.

Organizatorična kampanja CIO

Ustanovitev novih unij na industrijski podlagi

Washington, D. C.—(FP) — Voditelji Kongresa industrijskih organizacij so na svoji seji odobrili načrt velike organizatorične kampanje. Ta kampanja ima potegniti nadaljnjih 10,000,000 neorganiziranih delavcev v industrijske unije v prihodnjih petih letih.

Organizatorično kampanjo je sankcionirala konvencija unij CIO, ki se je vršila v San Franciscu, Cal. Delegatje so razpravljali tudi o načrtih kampanje in obljubili popolno kooperacijo v pohodu delavske armade, ki mora korakati naprej. Skoro vsi govorniki na konvenciji so naglašali potrebo organiziranja neorganiziranih.

Ta cilj je poudarjal John L. Lewis, predsednki CIO, in drugi voditelji. "Ko se bomo zbrali na konvenciji čez pet let, bo CIO mogočna organizacija," je rekel Lewis. "Delavski glas bo močnejši v Ameriki. Vsak ve, kakšno delo mora izvršiti v organizatorični kampanji. Prihodnja leta morajo biti leta silnega napredka in razmaha unij CIO. Najboljše zavarovanje, ki ga morejo ameriški patrioti dobiti, je v priznanju pravice, da se delavci lahko organizirajo v svojih unijah. Ne verjemite onim, ki trdijo, da CIO ni ameriška ustanova. CIO se je rodil, ker je bila taka organizacija potrebna v Ameriki. Mi, ki smo člani te organizacije, smo bolj lojalni ameriški državljani nego oni, ki vedno kričijo in naglašajo patriotizem, dasi je znano, da so izkoriščevalci in sovražniki delavskega gibanja, katerega bi radi uničili. To velja za vse naše nasprotnike, pa naj se ti skrivajo v Ameriški delavski federaciji ali pa v Zvezi ameriških tovarnarjev."

Domače vesti

Nov grob v Ciceru

Chicago.—V sosednjem Ciceru je 31. oktobra umrla Margareta Adam, stara 63 let in rojena v Koroški Beli pri Radovljici na Gorenjskem. Zapušča moža, dva sinova, in dve hčeri, v starem kraju pa dve sestri. Bila je članica društva 449 SNPJ in 30 let članica jednote. Njena družina je pred leti bivala v La Sallu, Ill. Pogreb se bo vršil v soboto ob dveh popoldne od njenega doma na naslovu 1829 So. 55th Ct., Cicero, na pokopališče Woodlawn.

Novice iz Minnesote

Ely, Minn.—Te dni je naglo umrl Math Ogulin, star 50 let in rojen na Krvavčem vrhu pri Semiču v Beli Krajini. V Ameriki je bil 30 let in bil je član društva 20 SNPJ 29 let.

Nov grob v Pennsylvaniji

Johnstown, Pa.—Dne 27. oktobra je tu umrl John Cerjak, star 73 let in rojen v Rajhenbergu pri Sevnici na Štajerskem. V Ameriki je bil naseljen 45 let in bil je soustanovitelj društva Adrije št. 3 SNPJ ter večkrat tajnik, blagajnik in drugi odbornik tega društva. Zapušča ženo, sina, hčer in več vnukov ter pravnukov.

Italija in Grčija podpišeta pakt

Graziani načelnik armadnega štaba

London, 1. nov.—Poročilo iz Aten se glasi, da bosta Grčija in Italija podpisali nenapadalni in prijateljski pakt. To se bo zgodilo jutri in zadevno naznanilo bo istočasno objavljeno v Atenah in Rimu.

Rim, 1. nov.—Mussolini je včeraj odstranil tri vojaške voditelje, ki so imeli razgovore z nemškimi generali. Ti so generali Alberto Pariani, načelnik armadnega štaba, Giuseppe Valle, šef letalske sile, in Luigi Russo, načelnik fašistične milice. Ti so vodili pogajanja z nemško vojaško delegacijo v zadnjem maju, ki so rezultirala v sklenitvi militaristične zveze med Italijo in Nemčijo. Te zveze več ne omenjajo v Italiji, odkar sta Hitler in Stalin sklenila nenapadalni in prijateljski pakt.

Generala Parianija je nasledil kot načelnik armadnega štaba maršal Rodolfo Graziani. Za vojnega podministra je bil imenovan general Ubaldo Soddu.

NEMCI OBSTRELJUJEJO FRANCOSKE POZICIJE

Angleži odpodili nemške letalce

UTRJEVANJE SIEGFRIEDOVE ČRTE

Pariz, 1. nov.—Poročilo s fronte javlja obnovo vojnih operacij. Nemški težki topovi so pričeli obstreljevati francoske pozicije in razvil se je topniški dvoboj. Poročilo omenja tudi spopade med francoskimi in nemškimi četami na ozemlju med rekama Saar in Mozele.

Francoski letalci so uprizorili več poletov nad nemškim ozemljem in dobili važne informacije. Včeraj so sestrelili nemško letalo, ki se je pojavilo nad francoskim ozemljem.

Berlin, 1. nov.—Uradna časopisna agentura DNB je objavila poročilo, da so nemške čete invadirale dve francoski vasi v bližini Maginotove trdnjavske črte, ko so se Francozi umaknili.

General Fritz Todt, graditelj utrdb, si je včeraj ogledal Siegfriedovo trdnjavsko črto. Odredil je konstrukcijo novih po Hitlerjevem naročilu. Vojaški častniki, ki so se vrnili s fronte v Berlin, trdijo, da so utrdbe nepremagljive.

V Berlinu trdijo, da je čez 200,000 delavcev zaposlenih pri gradnji utrdb in utrjevanju Siegfriedove črte. Osebe, ki so govorile z vojaškimi veščaki, pravijo, da se nemška ofenziva na široki podlagi ne bo pričela, dokler ne bodo zgrajene nove utrdbe.

London, 1. nov.—Letalski minister je naznanil, da so nemški bombniki napadli angleške ladje, toda angleški letalci so jih kmalu odpodili. Bombe, katere so vrgli Nemci, niso povzročile nobene škode.

Potop angleškega parnika Cairn Mora je bil včeraj naznanjen, ko se je izkrcalo 41 članov posadke tega parnika v neki luki. Parnik se je potopil po eksploziji.

Japonska o pogajanjih z Ameriko

Formiranje centralne vlade na Kitajskem

Šanghaj, 1. nov.—"Japonska ni nikdar nameravala, niti nima sedaj namena, odpreti formalnih razgovorov z Ameriko in ne z Veliko Britanijo," je izjavil Jakičiro Suma, predstavnik zunanjega urada. On je dejal, da govorice, da se bo Japonska pričela pogajati z ameriško vlado, nimajo nobene podlage.

To naznanilo je zmanjšalo bojazen med Kitajci pred revizijo ameriškega nevtralnostnega zakona. Oni vedo, da bi bilo izboljšanje odnošajev med Japonsko in Ameriko v škodo Kitajski.

Suma je dalje naznanil, da bo nova centralna vlada na Kitajskem kmalu formirana. Že iz tega razloga je odlašanje pogajanj z zapadnimi velesilami priporočljivo. Japonci računajo, da bi naleteli na odpor pri velesilah, če bi začeli pritiskati, naj priznajo nov režim na Kitajskem, ki bi ga oni dominirali.

Revizija ameriškega nevtralnostnega zakona bi ne izzvala posebnih posledic na Daljnem vzhodu. Japonci upajo, da bodo imeli koristi od revizije, Kitajci pa škodo. Japonska bi lahko kupovala kot zavojevana država orožje v Ameriki. Japonska ni napovedala vojne Kitajski, to bi pa lahko storila v slučaju, da taka napoved omogoči kupovanje bojnega materiala v Ameriki v večjem obsegu.

Sestanek političnih grup v Belgradu

Sporazum glede razdelitve mandatov

Belgrad, 1. nov.—(Jugoslav Courier)—Tu so se sestali pooblaščeni zastopniki vseh političnih grup, ki so reprezentirane v vladi. Zedinili so se glede postavitve skupne kandidatske liste v smislu že doseženega načelnega sporazuma. Določen je bil odnos med političnimi skupinami in posameznimi kandidati in potem sestavljena lista kandidatov. Vsi zaključki so bili soglasno sprejeti. Konference se je udeležil tudi premier Dragiša Cvetković.

Na podlagi sporazuma pripada hrvaški kmetski stranki deset senatorjev, samostojni demokratski stranki dva in Jugoslovanski radikalni zajednici eden senator. Opozicionalne grupe se ne bodo udeležile senatskih volitev, ker so se vladne stranke in skupine sporazumele glede razdelitve mandatov. To pomeni, da je že zdaj znano, kakšen bo novi senat. Jugoslovanska radikalna zajednica bo imela 26 senatorjev, Martinovičeva skupina dva, Markovičeva enega, hrvaška kmetska stranka enajst, samostojna demokratska stranka tri in Slovenska ljudska stranka, katere vodja je dr. Anton Korošec, štiri senatorje. Senatske volitve se bodo vršile 12. novembra.

Vlada umaknila obtožnico proti rudarjem

Springfield, Ill., 1. nov.—Tukajšnje federalno distriktno sodišče je ustavilo postopanje proti 26 rudarjem na obtožbo kršenja zakona proti raketirstvu. Predlog je stavil federalni pravdnik Howard L. Doyle. Rudarji so bili obtoženi zarote in bombnih napadov na premogovnike in železniške vlake, ki so vozili premog iz premogovnikov, v katerih so bili uposleni člani rudarske unije UMWA. Afera izvira iz konflikta med progresivno rudarsko unijo in Lewisovo organizacijo.

SOVJETSKE ZAHTEVE USTVARILE NOVO KRIZO

Pogajanja s Finsko se zavlekla

ZAŠČITA SOVJETSKE RUSIJE

Helsingfors, Finska, 1. nov.—Vlada je danes izjavila, da je objava ruskih zahtev napram Finski "ustvarila novo situacijo in zavlekla pogajanja." Zahteve je omenil v svojem govoru v parlamentu ruski premier in zunanji komisar Molotov.

Možnost je, da se bodo člani finske vlade danes sestali na izredni seji in razpravljali o krizi, ki jo je izzvala objava ruskih zahtev.

Molotov je v svojem govoru dejal, "da je sovjetska vlada v skrbeh zaradi Leningrada, drugega glavnega ruskega mesta, ker je oddaljen samo 20 milj od finske meje in izpostavljen topniškemu bombardiranju. Dostop do Leningrada zavisi v veliki meri od Finske, ki poseduje severno obrežje Finskega zaliva in vse otoke v sredini tega zaliva. Vprašanje, ali je Finska prijateljica ali sovražnica sovjetske Rusije, je velikega pomena."

Zunanji komisar je potem pojasnil, kakšne koncesije hoče dobiti Rusija od Finske v interesu svoje varnosti in zaščite. Te vključujejo:

Sklenitev dogovora glede premaknitve rusko-finske meje na karelijsko ožino, več kilometrov severno od Leningrada. V zameno Finska dobi sovjetski del Karelije, ki je dvakrat večji od ozemlja, katerega Rusija zahteva od Finske. Dogovor s Finsko glede najema malega kosa njenega ozemlja v bližini vhoda v Finski zaliv, kjer hoče Rusija zgraditi pomorske baze. Izmenjava nekaterih otokov v Finskem zalivu in pokrajin ob Arktičnem morju ter polotoku Srednu za teritorije sovjetske Karelije. Demilitarizacija vseh utrjenih con ob finsko-sovjetski meji in karelijski ožini.

Uradna izjava finske vlade, objavljena danes zjutraj, se glasi:

"Ker je zunanji komisar Molotov pojasnil svoje zahteve v momentu, ko je naša delegacija odpotovala v Moskvo, da predloži naš odgovor sovjetski vladi, je nastala nova situacija. Finska respektira napore Sovjetske unije v interesu njene zaščite. Mi upamo, da sovjetska vlada ne bo pogazila provizij pogodbe iz l. 1922, ki garantirajo nedotakljivost sedanje meje, in da bodo razlike v mnenju poravnane."

Tu sodijo, da Finska ne more sprejeti ruskih zahtev, ki ogražajo njeno neodvisnost in nevtralnost.

Debata o odpravi embarga v zbornici

Washington, D. C., 1. nov.—V nižji kongresni zbornici se je pričela debata glede odprave embarga, ko je bil z 237 proti 177 glasovom odobren program voditeljev demokratske stranke. V prihodnjih par dneh bo padla odločitev glede preklica embarga. Pristaši Rooseveltove administracije in zagovorniki revizije nevtralnostnega zakona napovedujejo odpravo embarga.

Napad na urad unije pristaniščnih delavcev

San Jose, Cal.—Drhal je napadla urad krajevne unije mednarodne zveze pristaniščnih in skladiščnih delavcev (CIO). Earl T. Baker, poslovni agent unije, in tri druge osebe so bile ranjene. Baker je dejal, da je pobojnike najela Security Warehouse, da se tako maščuje nad unijo zaradi stavke.

Po začrtani poti naprej.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (November 30, 1939), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Dokaz puhle nevtralnosti

Ameriški tovorni parnik City of Flint je najlepši dokaz, kakšna je v praksi tista "nevtralnost" Združenih držav, katero tako močno zagovarjajo izolacionisti in nekateri drugače pošteni idealisti v zmotni veri, da bo obvarovala Ameriko pred vojno. Afera z omenjenim parnikom pa dokazuje baš nasprotno — da Ameriko čaka cela vrsta zelo sitnih, zelo nadležnih in zelo nevarnih incidentov, iz katerih se prav lahko izcimi vojno stanje, če naša slavna "nevtralnost" ostane v veljavi.

Če bi bila že v zadnjem juniju sprejeta revizija nevtralnostnega zakona, ki jo je priporočil predsednik Roosevelt — bi bila ladja City of Flint z mornarsko posadko vred danes na varnem in Amerika bi ne doživela sramote, da njeno ladjo in njene mornarje vlačijo nacijske bojne ladje po "nevtralnih" ruskih lukah; ne bi bilo sramote, katero danes doživljajo Združene države, ko se iz njih norca delajo demagogi v Nemčiji in Rusiji — kajti ameriški parniki bi bili izključeni iz evropskega vodovja, ki je v objemu blokade.

Predlog revizije namreč določa, da ameriške ladje ne smejo pluti po vodah v vojni coni in ameriški državljani ne smejo potovati na tujih parnikih v vojne cone; ako katera ameriška ladja zaplove v omenjene cone in če ameriški državljani kljub prepovedi potujejo na tujih ladjah po nevarnih conah, niso Združene države odgovorne zanje in ne bodo se brigale, če se jim kaj pripeti.

Predlog revizije določa, da ameriške ladje plovejo le po mirnih vodah, dočim je ameriški trg z vsemi potrebščinami odprt vsem, ki lahko pridejo semkaj s SVOJIMI parniki, plačajo blago v gotovini in si odpeljejo blago kamor hočejo. Amerika se ne bo brigala, kaj se zgodi z nakupljenim blagom, kadar zapusti ameriško pristanišče. Na ta način ne bo Amerika imela nobenih incidentov na morju — kakršnega ima zdaj s City of Flintom — ki bi prav lahko zapletli Ameriko v vojno.

Vsaka stvar do svoje meje!

Diesov kongresni odsek, ki preiskuje neameriške aktivnosti, lahko veliko koristi ameriški demokraciji, obenem pa isti demokraciji lahko zelo škoduje. Z drugimi besedami: odsek lahko uniči svoje dobro delo, če sam postane neameriško aktiven!

Zelo značilno je to, da je list The Chicago Daily News, republikanski dnevnik in last Franka Knoxa, ki je bil republikanski kandidat za podpredsednika Združenih držav leta 1936, zadnjo soboto ostro ožigosal Diesov odsek zaradi objave imen vladnih nameščencev v Washingtonu, ki jih kongresnik Dies smatra kratko malo za "komuniste". List piše, da so bila objavljena imena "sucker list" in Daily News ne bodo objavile te "sucker liste", ker nočejo sodelovati pri *neameriških aktivnostih* Diesovega odseka.

Strinjamo se, da je velika večina objavljenih 539 imen "sucker list". Kako so ta imena prišla v naslovnik "Ameriške lige za mir in demokracijo", stalinovske frontne organizacije, ni bilo še pojasnjeno in najbrže nikoli ne bo, smo pa uverjeni, da so voditelji omenjene Lige popisali imena z namenom, da jih od časa do časa pocukajo za prispevke. Takšnih "suckerjev" je dosti tudi med nami, ki prispevajo za vsako stvar, ne da bi vedeli, za kaj dajejo.

Kongresnik Dies je burbonski križar, ki ideološko pozna le dve vrste ljudi: one, ki tako mislijo kot on, pa — komuniste. Da so še drugi ljudje na svetu, ki prav tako energično odklanjajo stalinizem kakor odklanjajo burbonizem njegove vrste, o teh Dies nima pojma in enostavno jih meče med stalinovce. Na ta način je Dies uvrstil med "komuniste" tudi sedanjega justičnega tajnika Murphyja in ga oropal za volilno zmago v Michiganu.

Dies je v svoji pretirano goreči kampanji za razkrinkanje stalinovcev že večkrat stopil predaleč, kar smo že pribili v Prosveti. S tem početjem je njegova preiskava neameriških aktivnosti podrla na eni strani, kar je na drugi strani storila dobrega — preiskava sama je postala neameriška aktivnost, kakor ji očita čikaški republikanski list.

Na drugi strani ni Dies tako dosledno goreč pri preiskavanju fašističnih aktivnosti. Stali-

(Dalje v sedmi kolonl.)

Glasovi iz naselbin

O tem in onem

Bellingham, Wash.—"In če bi bili delavci združeni . . .!" Skoro sleherni delavec ponavlja to. Kako lepo bi bilo življenje, če bi bili združeni. Zakaj nismo? Odgovori so različni, a največ se naglaša—neizobrazba, kar pa ni vselej resnica. Pred 35 leti, ko sem začel spoznavati, kaj je socializem in se udeležil več shodov, na katerih so govorili socialistični govorniki, sem se naučil, da sta le dve stranki: gospodar in hlapec, ali gospod in delavec. O prvi, drugi in tretji internacionali nismo nič slišali, bila je le ena internacionala. Zdaj pa tukaj v Ameriki imamo CIO in AFL. Ne smemo pozabiti, da predsednik Združenih držav še nobeden do zdaj ni bil dalj ko dva termina, 8 let, dočim predsedniki delavskega razreda so po več let in kako sigurno že v naprej vedo, da bodo izvoljeni!

Da, tako je! Delavec, izobrazuj se! Karl Marks ni nikjer omenjal komunizma ali socializma, on je le rekel: Delavci vseh dežel, združite se! Ne gospod, ampak delavski voditelji razdvajajo delavce dandanes in dvomim, da pride čas, ko bodo delavci združeni. Po mojih mislih nikoli. Vendar pa ni, da bi človek obupaval.

Tehnika (stroji) je omogočila človeku, da mu ni treba več težko garat. Seveda je vrgla milijone na cesto, in to je tisto, ki producira diktatorje. Zaradi nagle produkcije nastane pomanjkanje trga. Na eni strani peščica ljudi, ki vse te dobrine lastuje, dočim mase ljudi nimajo življenjske potrebe. Ta neenakost vpije po ureditvi boljšega sistema. Dandanes so študentje visokih šol, učitelji, profesorji in drugi inteligentni možje, ki vidijo, da tako ne more iti naprej. To ni več gospodarski sistem, ampak prava gospodarska anarhija.

O, da! Ves delavski svet je gledal na Rusijo kot odrešiteljico delavskega razreda. A danes? Sodba je različna. Jaz zase rečem samo to: Ne vem. Pred približno 1940 leti se je bil rodil v Judeji otrok, ki si je nadel nalogo odrešiti svet. Za plačilo je bil na križ razpet. In ali je odrešil svet? Seveda je. Njegovo ime se časti in slavi po vseh krščanskih cerkvah in drugih verskih ustanovah. Koliko se je pa krvi prelilo za vero, pa rajši molčim. Rečem samo to: Ti ubogi Kristus! Ko bi ti vedel, bi se nikoli ne bil podstopil učiti — bratstva. Tukaj hočem le omeniti, da ne smemo dolžiti ali držati odgovorne posamezne osebe za dejanja, izvršena v poznejšem času.

Vse na svetu so spreminja, prenavlja in izpopolnuje. Kdor čita zgodovino, ve, da ni nič stalnega. Vendar, kar se nas delavcev tiče, smo lahko zadovoljni, da niso živeli v suženjskem času. Tudi danes pravimo, da je delavski razred suženjski. Ali je daleč od tega, kar je bil v rimskem, posebno v Neronovem času, ali pa današnji mezdni "suženj" — samo eno ali dve generacije, če pomislimo nazaj, kakšno življenje je imel nemanič takrat ali pa danes. To vse je prišlo ne zato, ker so se baje delavci izobrazili ali združili, prišlo je pač, da sami ne vemo kako. Če se spominjam, kakšno življenje sem imel kot pastir in pozneje kot čevljarski vajenec itd. vse do danes, je velika razlika. Vsaj zame je in mislim, da tudi za mnoge druge.

Da, vse se spreminja. Dandanes delavec ve veliko več kot nekdaj in veliko bolj je izobražen kot je bil. O ja, svet se suče naprej in brez ozira, če je komu prav ali ne. Seveda so v presledkih doprinešene žrtve, včasih več, včasih manj in to je, kar človeka uči. Še nekaj: Tistim, ki bi združili delavce, naj se potolažijo s tem, da sreča človeka je opoteča, pravi slovenski rek, in se ne drži vedno ene in iste familije. In kaj je sreča? Za vsakega posameznika bi bil drugačen odgovor.

Kar se dela tiče, je povoljno; se odpira vsepovsod, vendar je še zmiraj takih, ki nimajo dela. Kolnmajna dela po pet dni. Delo se pa ne dobi, razen da sam iščeš delo—po priporočilu, kot so mi že rojaki pisali, se ne dobi. Ako je kdo toliko srečen, da ga dobi, ampak vsakdo mora osebno videti superintendenta. Ampak on dela nikomur ne obljubi vnaprej.

George Gornik, 498.

Zabava in aktivnosti waukeganskega kluba

No. Chicago, Ill.—Sezona aktivnosti in življenja je tu. Društva in razne organizacije se lepo vrstijo s svojimi priredbami. Prostori obširnega Slovenskega doma so oddani skoraj za vso sezono.

Socialistični klub, angleško poslujoča organizacija, si tudi želi več življenja in aktivnosti. Za začetek bomo priredili kartno partijo v soboto, 4. novembra, pričetek ob 8. zvečer v SND. Ako bo kaj finančnega preostanka, ga bomo porabili za delavski tisk. Prireditveni odbor se trudi, da bo pripravil za ta slučaj čim več dobrih darov za kontestante. Paul Porter, urednik Kenosha Laborja, je nam obljubil, da nas obišče in nas nagovori s kratkim govorom.

Slovenski in drugi delavci in delavke so vabljeni, da se te zabave udeleže v polnem številu. Klub zasluži vašo podporo. Dasi ni velik po številu, je že večkrat pokazal precej aktivnosti in storil mnogo v korist delavcev, posebno v stavkah. Člani so nesebično delovali in žrtvovali, bodisi moralno ali gmotno. Zadnje čase smo po dolgem presledku zopet pridobili nekaj novih članov in tako upamo, da nam bo v bodoče mogoče pokazati še več agilnosti. Sklenili smo tudi, da v tej sezoni priredimo nekaj predavanj, o katerih bomo poročali pozneje.

A. F. Zagar.

Važen predlog pred volilci v Ohiu

Cleveland. — Pri volitvah 7. novembra bomo imeli na glasovnici v Ohiu zelo pomemben predlog glede starostne pokojnine, tako zvani Bigelowov načrt, ki določa penzijo s 60. letom vsem, ki prenehajo z delom, in sicer posameznikom $50, zakoncem (možu in ženi) pa $80 mesečno. V to svrho bi bila obdavčena zemljišča, vredna $20,000 ali več na aker. Ta davek bi znašal dva nadaljnja procenta, državni dohodninski dacek pa bi znašal 25 odstotkov od lestvice federalnega dohodninskega davka.

Ta načrt je izdelal in predložil bivši kongresnik Herbert S. Bigelow iz Cincinnatija. V principu je zdrav in s humanitarnega stališča priporočljiv v sprejetje. Ta načrt razni krogi strogo kritizirajo in odklanjajo, posebno pa tisti, ki največ posedujejo in bi bili največ obdavčeni. Pravijo, da bi ta zakon upropastil državno blagajno in lastnike zemljišč. Propagande po radiu, časopisju in s plakati je toliko, da je dvomljivo, če bo predlog sprejet. Veliko te propagande je lažnjive in neutemeljene. Mr. Bigelow je zagrozil s sodnim postopanjem proti obrekovalcem in proti osebam, ki potvarjajo njegov načrt.

Delavske orgagnizacije, med njimi tudi Ohijska delavska federacija, stoje za tem predlogom in ga priporočajo v sprejetje. Priporočajo ga zato, ker bi bilo za starejše ljudi s tem načrtom preskrbljeno, mladini pa bi bila dana prilika, da bi zavzela njih mesta in prišla do zaslužka. Koliko je staršev v tej starosti, ki se trudijo, da preskrbe družino, odrasla mladina pa je brezposelna in postopa po ulicah ter prihaja v razne slabe družbe.

Da ni za financiranje take penzije, kot jo določa Bigelowov načrt, dovolj denarja, je slab izgovor, in to posebno še v tako bogati državi kot je Ohio. Denarja je danes toliko, da banke ne vedo, kaj bi počele z njim. Treba ga je poiskati tam, kjer je. Če je dovolj denarja za oboroževanje in priprave za človeško klanje na debelo, se bo dobil tudi denar za bolj vzvišene človeške namene. Saj še nismo pozabili, koliko denarja je bilo nabranega in poslanega čez lužo za človeško klanje, in to brez bojazni teh sebičnih rodoljubov, da bi bila upropaščena državna ali zvezna blagajna.

Leo Poljšak.

Adamič predaval v Salt Lake Cityju

Salt Lake City, Utah. — V pondeljek zvečer, 23. oktobra, je v tem mestu predaval naš pisatelj Louis Adamič pod avspicijo državne univerze. Govoril je v prid toleranci med ameriškim narodom in svaril o zlih posledicah, ako bi v deželi zavladali rasni predsodki.

O amerikanizmu je rekel, da je ideal, ki presega vse meje rasizma ali narodnosti, rasna netoleranca pa ograža že samo formo ameriške vlade. "Naša istorija je povest naselitve mnogih narodov na tem krasnem kontinentu", je rekel Adamič. "Naša veličina je zapopadena v tem, da mnoge rase delujejo skupaj kakor simfonija."

Svaril je pred nevarnostjo izbruha antisemitizma in antigermanizma v tej deželi kot posledico aktivnosti "bunda". "Ne smemo pozabiti, da je v Ameriki 15 do 20 milijonov Nemcev, ki ne marajo nobenega opravka s kakšnimi 'bundi'."

Govoril je tudi o svoji novi knjigi "Nation of Nations (Narod narodov)", ki izide leta 1942 kot naslednica njegove zadnje knjige "My America". Rekel je, da se je v sto letih naselilo v Ameriki 38 milijonov ljudi, ki so zastopali 50 različnih narodov in 12 religij. "To je največje in obenem najbolj nenavadno preseljevanje narodov v zgodovini," je dejal. Rekel je, da bo velik del njegove nove knjige posvečen predsodkom in netoleranci, ki groze potegniti črto med priseljenci, kar bi napravilo konec skupnemu delu in ameriški simfoniji.

Poročevalec.

V Californiji želijo "jajca in šunko"

Los Angeles, Cal. — Minilo je že veliko let, ko nisem nič poročal v listu. Vreme imamo tukaj lepo in tudi zanimamo se za "jajca in šunko (ham and eggs)", o katerih bomo glasovali pri volitvah 7. novembra. "Jajca in šunka" za nas v Californiji pomeni starostno penzijo "$35 vsak četrtek". Mi smo močni in složni in se bomo v naši državi tudi bojevali za "ham and eggs". Na 8. oktobra smo bili natlačeni v avditoriju na Jeffersonovi cesti.

Anton Krall.

Popravek

Duluth, Minn. — V mojem dopisu v Prosveti z dne 25. oktobra je stalo, da so "gorke padale". Glasiti bi se moralo, da so "gorke padale, ampak ne po glavi". Glasiti bi se tudi moralo, kako SMO in ne kako so ustanovili prvo društvo SNPJ v Minnesoti.

Frank Gimpel, 205.

Balinarska tekma in zabava v Collinwoodu

Cleveland. — Včasih pravijo, da se peč podira. Ampak prej, ko se začne podirati, jo je treba imeti in postaviti. In radi tega se sedaj briga ženski odsek Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd., kako bi ta odsek prišel do nove peči in jo postavil v prizidek ali bar room SDD.

In tako so ženske pozvale balinarje društva V boj 53 SNPJ na korajžo, da jih bodo premagale v tekmi. In junaki balinanja tega društva so se odzvali, ker se smatrajo za nepremagljive!

Vse to se vrši v soboto, 4. novembra, ob 4. popoldne. Ko so zadnjič igrali football v Clevelandu, je bilo 81,000 gledalcev. Ženske pravijo, da bi bilo toliko gledalcev preveč pri tej balinarski tekmi. One bodo zadovoljne s par sto, pozneje pa jim bodo še priredile ples v prizidku, da boste lahko plesali z zmagovitim teamom, to je z ženskim odsekom. (Pravijo, da so si "šlogale" in karte so pokazale, da bodo ženske zmagale!)

To vam bo domača zabava, da bo joj! Ženski odsek vas vabi, da se po možnosti udeležite tekme in zabave, ker vse to bo služilo — dobiček — za nabavo potrebne peči v bar roomu. Pomočnika bosta člana društva V boj, John Kobal in tisti veliki, priden fant, ki mu pravijo Tonetov Pregelj. On ima že nekaj več let na grbi, toda je še zmeraj fant. Torej pazite se, ženske! On prav rad pomaga v kuhinji.

Moram vam tudi povedati, da bo na Martinovo nedeljo, 12. novembra, plesna zabava društva V boj 53 SNPJ. In tudi v Delavskem domu na Waterloo rd., pričetek ob štolosmih zvečer. Fina godba za ples. Takrat mora zopet priti ženski odsek, da bo z njimi plesal Anton Pregelj, ker bi mi radi vedeli, če Tone pleše.

Torej se vidimo to soboto in zvečer v SDD, kjer bomo lahko ostali do poznega jutra na zabavi naših žensk.

John Šorc, 53.

Kentukiški governer Keen Johnson.

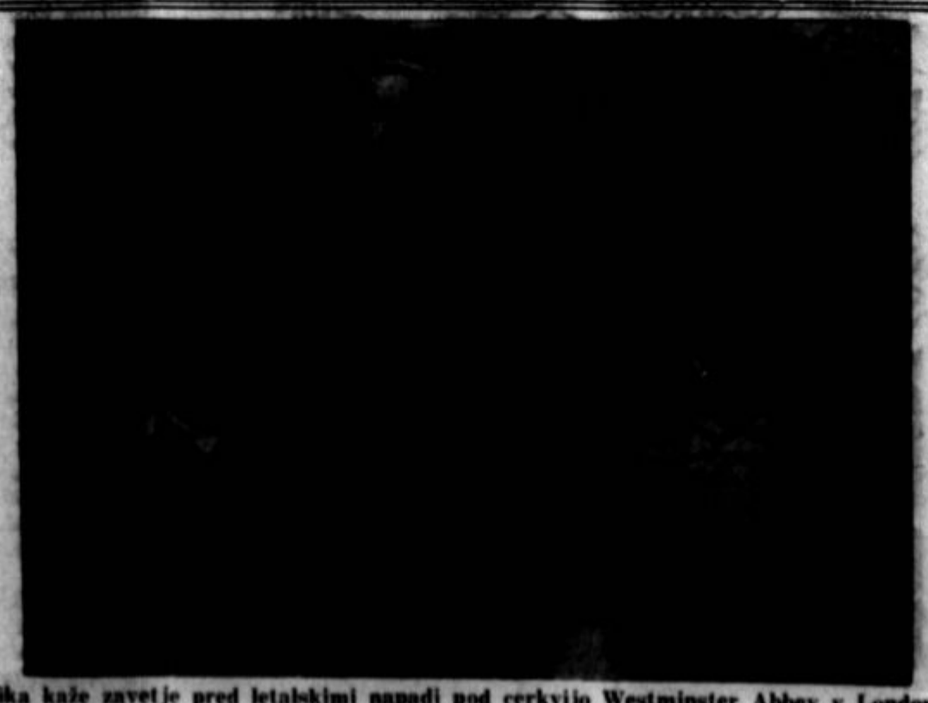

Slika kaže zavetje pred letalskimi napadi pod cerkvijo Westminster Abbey v Londonu.

V braziljskih pragozdovih

Profesor antropologije na kolumbijski verzi, dr. Charles Wagley se mudi že več secev v osrčju Južne Amerike, v pragozd Brazilije, oddaljenih 1600 km od morske le, kjer preučuje doslej neznano indija pleme Tapirapesov. V pismu, ki je potreb lo tri mesece, da je prispelo v Rio de Jan sporoča Wagley, da živi v še popolnoma preiskani pokrajini teritorija Matto Gros kateri žive Tapirapesi, govoreči docela po no indijansko narečje. Pri njih name ostati 10 mesecev in studirati njihov jezik ro, navade in običaje. Ti Indijanci so šele 12 leti videli prve belce. Bili so to mision ki jih od tedaj obiskujejo vsako leto en K njim prihajajo svoje misionske posta Conceicao de Araguaya.

Profesor pravi, da ni še nikoli videl tako jaznih ljudi, kakor so ti Indijanci, Wagley je prinesel oblačila, da bi jih zamenjal za hovo orožje, orodje in druge predmete, k jih potem izročil brazilskemu državnemu zeju, toda Tapirapesi so jih razobesili po jih kočah, naokoli pa tekajo še dalje popo ma nagi. Celo ženske se nič ne oblačijo, sebna zanimivost plemena so njegove pe Profesor je posnel doslej na gramofonske šče že 60 njihovih pesmi, pa jih znajo še ko več. Prevladujejo obredne pesmi, ki pojejo ob najrazličnejših prilikah: pri nabiranju sadežev, spremembah letnih č itd. Napevi so sicer svojevrstni in komp rani, pa vendar prijetni. Njihov jezik je rečje tupijskih Guaranov, s katerimi imajo piraposi tudi več sorodnih običajev.

Najbolj občudujejo Indijanci profeso pisalni stroj, ki se jim zdi največje čudo. hovo zanimanje zanj je tako veliko, da ho vsi nanj tipkati in ga mora pred njimi s vati ter se ga zato še sam ne more posluže Sicer se pa sučejo ti ljudje ves dan okoli ga, radovedni na vsako malenkost, otipa njegovo obleko, posodo in sploh vse, kar s seboj. Najtežje vprašanje je pa bila po njih. Ker ni hotel čakati več tednov na torni čoln, ki vozi po reki Araguaya kvečj štrikrat na leto do gorenjega toka, je odp val iz Sante Leopoldine z lastnim čolnom dvema domačima veslačema indijanskega du. Enajst dni je potreboval do naselb imenovane Fudo de Pedra, na meji Matta sa in Goyaza. Od tam je rabil nadaljnjih dni po reki Tapirapes do indijanskega pr niša ter dva dni do njihove naselbine s pragozda. Po njegovih računih je sedaj daljen 320 kilometrov severnozahodno od u reke Tapirapes.

Indijanci so mu zgradili posebno kočo, v teri sedaj prebiva, prehrano mu pa omog zelo mnogoštevilna divjačina, kakor tudi njava, ki jo Indijanci spretno goje v sv nasadih. Kuha mu eden izmed indijan spremljevalcev, ki ju je vzel s seboj kot ve ča in nosača. Sicer pa živi na robu zlogl pokrajine Rio dos Mortes (Reka smrti), z po izredno divjih indijanskih plemenih, k pred 12 leti umorila znanega raziskovalca kovnika Fawcetta, o katerega tragični u je takrat pisalo časopisje vsega sveta. Wa namerava napraviti še kratko potovanje d v notranjost pragozdov k sorodnikom Tap pesov, od koder se bo vrnil meseca maja hodnje leto v Rio de Janeiro.

10 zapovedi za Italijane

Italijanski listi objavljajo na vidnem me deset zapovedi, ki naj služijo za vodilo sle nemu Italijanu v sedanjem času. V njih naslednja navodila:

1. Ne pozabi, da Mussolini ve, kaj dela, ne nasedaj zato vestem iz tujega vira!

2. Prepusti denar v varstvo bankam, ako imaš. Ako imaš denar v roki, ga zapraviš tisoč načinov in ti je kasneje zmerom žal.

3. Naj ti ne pade na misel, da bi kopičil ma življenske potrebščine in drugo blago, je vlada dovolj poskrbela za vsak primer.

4. Ne jadikuj, ako nimaš kave, temveč b hvaležen duceju, da nam je poskrbel ob prav času žito, da bo vedno dovolj kruha za vse.

5. Ne jadikuj, ako se ne moreš voziti okr z avtomobilom, kajti bencin, za katerega m država izdati v inozemstvo toliko zlata, potre je predvsem vojska, ki bo branila tebe in t dom.

6. Uporabljaj kolo, da izgubiš trebuh in bolje razumel trdo življenje onih, ki uporabl jo kolo zato, da hodijo na delo, ki si ž njim s žijo vsakdanji kruh.

7. Pouči svojo ženo, ako tega še ne ve, je varčevanje najboljši zaslužek; to služi pr vsem družini, toda danes v prvi vrsti domovi

8. Ako imaš kak obrat, ne kaži svojim l entom kislega in nezadovoljnega obraza, te več vedno nasmejano lice: tako boš storil sv dolžnost, obenem pa boš tudi sebi koristil.

9. Ne pozabi, da gre vsaka lira, ki jo zapi za inozemski produkt, v blagajno ljudi, ki n sovražijo in zasramujejo.

10. Zadnje in prvo pravilo: Prepričaj sam, da politika ni tvoj poklic. Pusti, da o n govori oni v Rimu, ki nosi odgovornost. N gova oseba je dovolj za vse!

(Dalje iz prve kolone.)

novci mu upravičeno očitajo, da je zelo p stranski. Na primer zakaj Diesov odsek zaslišal "fathra" Coughlina, o katerem je no rično znano, da je v zvezi z newyorškimi an semitskimi in fašističnimi organizacijami?

Novice z starega kraja

Primorja

...ne noše marširajo

"Popolo di Trieste" od onega ...a je prinesel med drugim ..., ki predstavlja skupino žen ...ega društva "Floriano ..." (Bevčar!) kako ko... z vojaškim korakom v ...topih po tržaških ulicah. ... oddelkom pa nosi ena člani... društveno fašistično zastavo. Ničesar ne bi bilo čudnega ...j sliki, če bi ne bile vse te ... z zastavonošo vred v ...škedenjskih narodnih no...

...' so pobirali

...tiški listi pišejo, da so ...i zaprle 6 oseb, ki so po...li po cestah in lokalih ogor...garet. Te so: Emil Zaletel, ... Klanjšček, Ovidij Gottar... Ivan Ferjan in Valentin ...an.

...je premoga in železa ...ici Postojne

...e v zvezi z napori italijan... vlade za osamosvojitev zla... vojne industrije, se vlagajo ... večje sile, da bi se našle ... vse potrebne surovine. O ... je naš list že mnogo pisal, ...lub temu prihajajo dan na ...vedno nova poročila o vsem, ... se v tem smislu dela. Tako ...glasi najnovejše poročilo, da ...jo sedaj premog in železo v ...ici Postojne kjer vsi znaki ...ja, da leži v neki gotovi glo... premog in sicer nekako ta... vrste kot v Raši, poleg tega ... da leži tu tudi železo. Dela ... preiskovanju terena se na...jejo z vso vnemo, vendar ... otežkočena vsled bližine ...mske postojnske jame, ki ...nakor mora ostati neokrnje... ker pomeni samo zase zelo ...t "rudnik".

...nogokrat pa so se vsa taka ... pokazala kot brezuspešna, ...ležiča niso bila tako velika, ...i se jih splačalo izkoriščati ...graditi drage naprave.

...tatove so jih imeli

...Gorica, septembra 1939. — ...so se 18-letni Ivan Petrič, ...letni Cvetko Poberaj in 24-... Ivan Čibej vračali od Št. ...ra, kjer so se kopali, nazaj ...v Solkan, so bili nenado... napadeni, ko so šli mimo vi...grada. Vsi trije so bili ra...ni od šiber in rešilni avto jih ...peljal v bolnišnico, kjer se ...o morali zdraviti 15 dni. Za... so vzeli v roke karabiner... ki so ugotovili, da je streljal ...je neki vinogradnik, ki je ...il, da so to bili tatovi, kate... so mu prejšnjega dne pobra... precej grozdja.

...ti povišanju cen kolesom

Trst, septembra 1939. — Ko ...prenehal promet z avtomobili ...di pomanjkanja bencina, ni ...gim preostajo drugega, ka... da kupijo kolo, da bi na ta ...in prišli preje v delavnico, ...d itd. Kakor v trgovinah z ...li, tako so tudi trgovci s ko... pričeli navijati cene, ko se ...ta vrsta trgovine v zadnjem ...času zelo razvila. Zaradi tega ...o oblasti posredovale tudi pri ..., da ostanejo cene kakor so ...e prej.

...iko prebivalcev ...je Gorica?

Po uradnih podatkih šteje Go...a z vojaštvom vred danes ...560 prebivalcev. Ob koncu ...a 1938 je imela 53,142 prebi...cev, ob koncu leta 1937 pa ...354. Kakor je iz tega raz...ne, prebivalstvo Gorice stal... narašča. Prirastek dajejo ...tva, ki presegajo umrljivost, ... doseljevanje iz pokrajine in ...lih delov države. V zgornjih ...ilkah je všteto tudi prebi...stvo petih velikih okolišnih ...in, ki so bile pred leti vklju...ne v Veliko Gorico.

...rl je sen. Jurij Bombig

Gorica, septembra 1939. — ...e 14. t. m. je umrl za srčno ...o nekdanji goriški župan ...senator Jurij Bombig, (ne... let sem se je podpisal Bom...). Pokojnik je bil po rodu ...rian in njegovi starši so bili ...i vasi Ruda na spodnjem Fur...skem. Svojo politično kari...o je začel že l. 1875, ko je stopil v italijanska patriotična društva in v goriški občinski svet. Vidno mesto je tudi zavzemal v vsem mnogostranskem iredentističnem gibanju pred svetovno vojno. Že s 15 leti je ustanovil satiričen list "La freccia", v katerem je napadal Slovence. Bil je tudi ravnatelj znanega šolskega društva "Lega Nazionale". Leta 1895. je bil imenovan za goriškega podžupana, a l. 1908. pa že za župana. To funkcijo je izvrševal do l. 1915. Pri zadnjih svobodnih občinskih volitvah pred vojno je bil komaj izbran proti slovenskemu kandidatu in to s pomočjo nemških glasov. Ko je nastala vojna z Italijo, so ga avstrijske oblasti internirale v znano taborišče Gollersdorfer. Tu je ostal do konca svetovne vojne. Leta 1918. je bil imenovan za goriškega župana, a l. 1920 za senatorja.

Ranjeni tihotapec

Gorica, septembra 1939. — V bolnišnico so pripeljali 26-letnega Josipa Jereba iz Straže z zlomljeno desno nogo. Oblastem je bilo znano, da se Jereb že precej časa bavi s tihotapstvom kave in drugih živil. Zaradi tega so ga opazovali in ko se je zadnjič namenil preko meje, so ga stražniki ustavili. Na poziv naj se ustavi, je Jereb takoj pokazala pete. Toda nesreča je hotela, da je v preveliki vnemi zadel z glavo ob drevo ter padel. Pri padcu si je pa zlomil nogo. V bolnišnici ima karabinerja za varuha.

Zaradi žganja in saharina

Gorica, septembra 1939. — Cela vrsta obtožencev se je zvrstila dne 19. t. m. pred sodniškim kolegijem. Vsi so imeli na vesti grehe tihotapstva, eni zaradi tajne žganjekuhe, drugi pa zaradi saharina. Ker so kuhali žganje brez dovoljenja oblasti, so bili obsojeni: Marija Hular, stara 67 let, iz Šmartnega pri Kojskem na 780 lir den. kazni in plačilo sodnijskih stroškov; Friderik Velikonja in Anton Leban iz Šempasa, vsak na 1070 lir den. kazni; Ivan Abram, star 32 let, iz Štanjela, na 4 mesece zapora in 5336 lir den. kazni. Ker je tihotapil saharin, je bil kaznovan 950 lir den. kazni pogojno Franc Pavlica, star 35 let, iz Dornberga.

Okruten mož

Sežana, septembra 1939. — Dne 27. aprila t. l. je prišel h karabinerjem Ernest Colja in povedal, da je našel svojo sestro na pol mrtvo v gostilni svojega svaka Antona Kozarca, starega 55 let. Karabinerji so se takoj podali na kraj nesreče, a ugotoviti niso mogli drugega kot smrt Coljeve sestre. Po poizvedovanju je takoj padel sum na njenega moža Antona. V 10 letih odkar sta poročena, so zadnja 3 leta potekala v samih prepirih, ki jih je mož povzročal za najmanjše malenkosti. Ženo je za vsako stvar pretepal in mučil. To je bilo vse zaradi tega, ker je že precej časa živel v ljubezenskem razmerju z neko Sofijo Abrahamovo in se je zaradi tega hotel otresti svoje žene na vsak način. Mislil je, da jo bo s tem prisilil, da bo šla od hiše in ji tudi ni dajal sredstev za preživljanje. Svoji priležnici pa je medtem kupil trgovino! Kozarac je bil takoj aretiran. Poleg umora je bil obtožen tudi zaradi tega, ker ni družini dajal sredstev za preživljanje, čeprav je to zahteval. Mnoge priče pa so potrdile, da je njegova žena živela v pomanjkanju in trpljenju. Kljub temu je Kozarac dobil razmeroma majhno kazen. Tržaško sodišče ga je obsodilo komaj na 1 leto in 6 mesecev zapora, kar se mu ne bo vpisalo v kazenski list.

Naznanjene mlekarice

Sodišču sta bili naznanjeni mlekarica Ana Koretič iz Loga pri Dolini in Angela Drašič, lastnica mlekarne v Trstu, ker sta prodajali mleko pomešano z vodo.

Konje je tihotapil

Trst, septembra 1939. — Dne 1. avgusta t. l. so finančni stražniki presenetili znanega tihotapca Stanislava Bergoča, starega 26 let, ko je vodil dva konja preko meje. Na njihovo zapoved se Bergoč ni hotel podati, temveč je raje skočil s konja in izginil v gozdu. Toda kmalu na to so ga ujeli miličniki. Postavili so ga pred sodišče tudi zaradi drugih prestopkov, toda obtoženec je pritrjeval, da je nedolžen. Dobil je 2 meseca in 6 dni zapora, 7950 lir den. kazni ter po prestani kazni še policijsko nadzorstvo.

Strela zažgala hlev

Gorica, septembra 1939. — Zadnja nevihta je napravila precej škode na Goriškem. Tako poročajo iz Čepovana, da je strela zažgala hlev Leopolda Šuligoja, v katerem so bile dve kravi, dve teleti in nekaj ovc. Strela je ubila vso živino. Vsled tega je nastal tudi požar in Šuligoj je moral s sosedi precej časa gasiti predno je minila nevarnost, da ne bi zgorela tudi stanovanjska hiša. Škoda je cenjena na 6,000 lir.

Vsa zborovanja na Hrvatskem prepovedana

Na Hrvatskem rujejo frankovci proti sporazumu. Frankovci so v svojem početju na las podobni slovaškim pristašem patra Hlinke, ki se je boril proti Češkoslovaški do njenega popolnega uničenja.

Tudi so frankovski elementi povzročili več incidentov, vse pod firmo hrvaškega nacionalizma in seveda "v interesu hrvatskega naroda". Zlasti izvajajo maščevanje nad pristaši bivših režimov. Zato se je ban dr. Subašić odločil, da do nadaljnjega prepove vsa javna zborovanja. Obenem pa je pozval prebivalstvo, da naj zaupa v svoje prave predstavnike, ki se trudijo za napredek banovine Hrvatske ter za zaščito osebnih in premoženjskih interesov vsega ljudstva. Osebe, ki v teh težkih časih zlonamerno škodujejo državi, pa ne zaslužijo nobene milosti.

Gradnja bojnih letal v Kanadi

Ottawa, Kanada, 1. nov.—Načrti glede gradnje bojnih letal in vežbanja letalcev bodo prišli na dnevni red, ko prideta posebni misiji iz Avstralije in Nove Zelandije v Kanado. Kanada bo kmalu postala vodilna dežela v zalaganju Velike Britanije z letali.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Kaj bo z Ukrajino?

(Ta članek je bil objavljen v ljubljanskem Jutru še predno je bila Poljska razbita in je Stalin pograbil poljski del Ukrajine.)

Dogodki, ki se danes odigravajo na Poljskem in katerim smo vsi priča, ne odločajo zgolj o usodi poljskega naroda, ampak se bo z izidom današnjega nemško-poljskega spopada, ki dobiva vse bolj in bolj ostre oblike, kot vse kaže, nujno postavilo na dnevni red tudi vprašanje Ukrajine. Ne bo odveč, če si nekoliko ogledamo nadvse pisano usodo tega slovanskega naroda, o katerem vladajo pri nas še dokaj megleni pojmi.

Nekaj številk

Ukrajinci so po sodobnih podatkih razdeljeni takole: 413,000 jih prebiva v Karpatski Ukrajini in pripadajo Ogrski; 7 milijonov jih je na Poljskem (na površini okoli 138,000 kvadratnih km), 650,000 jih živi v Rumuniji (poseljena površina 22,000 kv. km) in 34 milijonov v SSSR (na teritoriju 730,000 kv. km). V celoti obsega Ukrajina površje, ki je enako dvem tretjinam vsega francoskega imperija.

Kar se tiče zemljepisnega položaja Ukrajine in iz njega izhajajočih političnih posledic, ga je zelo dobro označil veliki francoski prosvetljenec Voltaire, rekoč, da si mora Ukrajina, ki leži na križišču mogočnih cesarstev, nujno iskati zaščitnika pri enem izmed njih. Bežen pogled v pestro ukrajinsko zgodovino nas prepriča, da so te, že skoraj dvesto let stare besede upravičene in osnovane na dejstvih, ki jih ni mogoče zanikati. Nesrečen zemljepisni položaj Ukrajine je namreč kriv, da je Ukrajincem le tako skopo bilo odmerjeno solnce svobode.

Ukrajina skozi stoletja

V desetih stoletjih se Ukrajini niti enkrat ni posrečilo, da bi se politično zedinila in osnovala samostojno, močno državo. Deset stoletij je Ukrajina kot izrazita mejna dežela (na kar nas opozarja že njeno ime: krajmeja) nihala med svojimi mogočnimi sosedi in bila plen zdaj tega, zdaj onega. Vendar, če se ji ni doslej posrečilo izgraditi lastne države, pa je zato kar štirikrat doživela državni preobrat, kar kaže, da se je njena usoda hitro izpreminjala.

Prva država Ukrajincev je trajala od devetega do dvanajstega stoletja. Bila je to država, ki je stala pod močnim bizantinskim vplivom. Tačas so arabski gusarji zaprli sredozemsko pot in Kijev se je razvil v cvetoče mesto ter postal eno izmed glavnih menjalnih središč med vzhodom in zapadom. Tačas se je tudi začrtala dokaj ostra meja med ukrajinskim jugom in moskovskim severom, ločnica, ki je panslavistični zgodovinarji nikakor nočejo priznavati, temveč skušajo iz ukrajinske zgodovine napraviti kratkomalo samo poglavje ruske zgodovine. Vendar je treba povedati, da so Ukrajinci, imenovani tudi Malorusi, zapadni Slovani, ki se dobro ločijo od Velikorusov, ki jih nekateri nazivajo azijatske Slovane. Da se je vrzel med Ukrajinci in Velikorusi še poglobila, je vzrok tudi dejstvo, da je Ukrajina že celih deset stoletij krščanska, medtem ko se je ohranilo poganstvo v moskovski pokrajini tja do Petra Velikega.

V trinajstem stoletju je pretrpela Ukrajina silovit naval divjih tatarskih tolp, ki so strašno opustošile deželo, da si še dolgo ni mogla opomoči. Ko je ta šiba božja odšla, je knez Danilo proti koncu 13. stoletja osnoval drugo ukrajinsko državo, ki je bila po svojem sestavu izrazito aristokratska. V zgodovini jo poznamo pod imenom kraljestvo Halič. Toda med plemstvom so divjala neprestana nasprotstva, ki so povzročila, da je ta država kmalu postala plen Poljakov. Ukrajinsko plemstvo se je docela odtujilo ljudstvu, prevzelo poljske šege in navade ter se pokatoličanilo, medtem ko so nižje plasti ukrajinskega ljudstva ohranile stare ukrajinske tradicije in ostale zveste grški veroizpovedi.

Med dvema zavojevalcema

Poljaki so torej napravili konec drugi ukrajinski državi. Še danes pa živi v domišljiji ukrajinskega ljudstva svobodna kozaška republika, ki jo je ustanovil Bogdan Hmeljnicki na otokih veletoka Dnjepra. Kozaki so postali nekakšni zaščitniki teptanega ljudstva. A tu se pokaže pravilnost besed Voltaireovih, ki smo jih omenili zgoraj, Ukrajinci niso mogli sami osnovati nove države, ampak je Bogdan Hmeljnicki moral prositi Moskvo za pomoč. Vnela se je krvava vojna med Rusijo in Poljsko, ki se je končala z mirom leta 1667. Poljska je obdržala samo še Ukrajino, ki se razprostira na desnem bregu Dnjepra, ves ostali del je pripadel Rusiji. Ukrajina je bila razkosana in nikoli več pozneje se ni mogla strniti. Rusi pa so kmalu dobili v roke še poljsko Ukrajino, le Vzhodna Galicija je bila dodeljena Avstriji.

Avtonomija, ki jo je uživala Ukrajina v okviru Rusije, je bila kratkotrajna in kmalu je ukrajinsko ljudstvo občutilo peto moskovskega despotizma. Zadnji ostanki ukrajinske svobode pa so izginili, ko je ukrajinski hetman Mazepa poslal svoje čete na pomoč švedskemu kralju Karlu XII. Peter Veliki je oba pri Poltavi (leta 1709) odločilno porazil in se kruto maščeval nad Mazepovim izdajstvom. Ukrajina je postala navadna mejna marka, s katero je Moskva odbijala napade islama. Ukrajinci so odslej delili isto usodo z neštevilnimi drugimi narodi, raztresenimi po ogromnem ozemlju carske Rusije. Nacionalno zatiranje je bilo odslej njih delež.

Boj za Ukrajino v svetovni vojni

Prišlo je leto 1914 in Ukrajina se je znašla pred novimi problemi. Avstrijci so z nezaupanjem motrili delovanje ukrajinskih rodoljubov s središčem v Galiciji, ki je postala nekakšen ukrajinski Piemont. Poljska se še vedno ni odrekla svojim starim zahtevam, a Rusi so že prve dni svetovne vojne navalili v Vzhodno Galicijo in z ognjem in mečem skušali zatreti slehrno iskro ukrajinskega separatizma. Ko so se spomladi leta 1915 pod pritiskom nemške ofenzive morali umakniti, so deportirali ogromno število prebivalstva in cele vasi takorekoč izbrisali s površja. Februarska revolucija leta 1917 pa je znova poživila narodne težnje Ukrajincev, ki so ustanovili neodvisno demokratsko republiko, ki ji je stala na čelu ustavodajna narodna skupščina, imenovana "Rada." Njen sedež je bil v Kijevu. Ustanovitev te republike označuje v zgodovini Ukrajine datum, ko je Ukrajina postala izhodiščna točka za obračunavanje zavezникov s sovjeti.

Načrti Simona Petljure

Zavezniki (antanta) so hoteli izrabiti ukrajinsko republiko v tri namene: 1.) izolirati požar ruske revolucije, 2.) izkoristiti ukrajinsko deželo za borbo na dveh frontah: proti centralnim silam in proti boljševikom in 3.) preprečiti, da se Ukrajine polaste centralne sile. Ukrajina je postala osnova vojaških intervencij proti boljševikom, kar je povzročilo tej deželi neizmerno gorja. Toda načrti zavezникov se niso posrečili, ker Rada ni imela nikakšne podpore v ljudskih masah: Rada se je znašla med dvema ognjema in je skušala skleniti separaten mir s centralnimi silami, pri tem pa vzdržati dobre zveze z antanto. Zavezniki so hoteli pogajanja zavleči, centralne sile pa Rado izrabiti za izigranje ruske delegacije. 19. februarja 1918 je sklenila Rada mir, ne da bi si pridobila zaupanje centralnih sil, zgubila pa je zaupanje zavezникov. To se je tudi takoj pokazalo. "Bolj ko se je rdeča armada umikala iz Ukrajine," piše general Udovičenko v svojem delu o ukrajinski armadi, "bolj zahteven je postajal nemški generalni štab, kar se Rade tiče, dokler je koncem aprila 1918 ni zrušil in imenoval na njeno mesto "hetmana" Skoropadskega. Ta je res skoro padel, v istem času namreč, ko so propadle centralne sile. Oblast je prišla v roke direktorija, ki mu je stal na čelu Simon Petljura, zanimiv mož, katerega osebnost še danes ni popolnoma pojasnjena.

Simon Petljura je prevzel vojno ministrstvo mlade ukrajinske republike in se povsem podredil zaveznikom, ki so se jeli izkrcavati v Odesi z namenom, da napravijo pohod nad boljševike. A sovjeti so jim prekrižali načrte. S hitrim pohodom so zavzeli Kijev in vrgli ukrajinski direktorij. Ukrajina je postala strašna klavnica med rdečimi in belimi, med generalom Denikinom, ki so ga podpirali zavezniki, in med boljševiki. Tačas je Simon Petljura ščuval Pilsudskega na obračun s sovjeti, ponujajoč mu poleg Vzhodne Galicije še Polesijo, Volhinijo in pokrajino okoli Holma, celih deset milijonov duš. Vse to naj bi pripadlo Poljski, pod pogojem, da ta prizna staro ukrajinsko demokratsko republiko, Rado, na katero je Petljura v srcu še hranil upanje in ki jo je hotel s pomočjo Pilsudskega oživeti. Pilsudski je res udaril na Kijev, toda boljševiki so ga pognali nazaj in prišli prav do same Varšave. Poljska se je v tej hudi stiski obrnila po pomoč in res je Francija poslala generala Weyganda (tudi sedanjega svetovalca poljskega generalnega štaba), ki je s "čudežem ob Visli" zaustavil prodiranje boljševikov. Rdeča armada je bila odbita, mesec pozneje je bila sklenjena pogodba v Rigi, s katero je zapadna Ukrajina pripadla Poljski. Nihče ni več govoril o neodvisni Ukrajini.

Petljura je svojo vlogo dovršil in je skrivnostno izginil s pozornice. Nekaj let pozneje ga je neki ruski žid v Parizu ubil.

(Dalje prihodnjič.)

Roosevelt zahteva dodatno vsoto za obrambo

Washington, D. C., 1. nov.—Predsednik Roosevelt je naznanil, da bo zahteval dodatno vsoto $276,000,000 od kongresa za ojačanje narodne obrambe. Senator Morris Sheppard, načelnik senatnega militarističnega odseka, je istočasno izjavil, da bo Amerika potrošila milijardo dolarjev v prihodnjem letu za ojačanje svoje oborožene sile na suhem, morju in v zraku.

Dunajski židje izgnani v poljski distrikt

Berlin, 1. nov.—Najmanj 4000 dunajskih židov je bilo izgnanih v zadnjih dveh tednih v poljski distrikt, ki so ga zasedle nemške čete. Nacijske avtoritete so izjavile, da bodo vsi židje morali zapustiti Dunaj do 1. marca prihodnjega leta. L. 1934 je živelo v tem mestu 178,031 židov. Več tisoč židov se je izselilo po Hitlerjevi okupaciji Avstrije.

Štirideset Kitajcev utonilo v bližini Hongkonga

Hongkong, 1. nov.—Štirideset Kitajcev je utonilo, ko je vlačilna ladja, na kateri so se nahajali, zadela ob mino v bližini Hongkonga, angleške kolonije, in se potopila.

Rusija hoče ameriški kavčuk

Nemško-sovjetska kooperacija

Washington, D. C., 1. nov.—Sovjetska Rusija bi rada kupila 10,000 ton kavčuka v Ameriki, katerega bi najbrže poslala Nemčiji, ker ima sama dovolj bistvenega materiala, ki je potreben v moderni vojni. Privatne ameriške firme so bile vprašane, če hočejo prodati kavčuk Rusiji. Amerika dobiva kavčuk iz Velike Britanije, v zameno pa ji pošilja bombaž.

Predsednik Roosevelt, mornarični tajnik Charles A. Edison in pomožni vojni tajnik Louis Johnson so se nedavno izrekli proti prodajanju bistvenih potrebščin, ki jih ameriške industrije ne producirajo, tujim državam.

Berlin, 1. nov.—Trije ruski admirali bodo kmalu obiskali Berlin, da ojačijo pomorsko kooperacijo med Rusijo in Nemčijo. Pogajanja se bodo nanašala na izmenjavo nemških parnikov za surov material, katerega bo Rusija pošiljala Nemčiji.

Rusija hoče dobiti 17 nemških parnikov, ki so dobili zavetje v sovjetskih lukah, ko je izbruhnila vojna. Veleparnik Bremen, ki se nahaja v Murmansku, ni vključen v kupčiji.

Rudarska unija zbira volilni sklad

Washington, D. C., 1. nov.—Rudarska unija UMWA, ki je prispevala pol milijona dolarjev v kampanji l. 1936 za ponovno izvolitev Roosevelta, je začela zbirati sklad za prihodnje leto, ko se bodo vršile predsedniške volitve. Thomas Kennedy, tajnik-blagajnik rudarske unije, je izjavil, da bo zbran sklad $3,000,000 do prihodnjega marca. On je dalje rekel, da bo unija vodila odločno borbo proti silam, ki bi rade uničile delavske zakone. Rudarji bodo morali plačati izredno doklado v decembru in januarju. Ta bo znašala dolar na vsakega člana unije.

Newyorška razstava zaprla vrata

New York, 1. nov.—Svetovna razstava v New Yorku je sinoči zaprla vrata v dežju in finančni megli. Le neznatno število oseb je obiskalo razstavo ob zatvoritvi. Razstava, ki je bila otvorjena 30. aprila, je naredila izgubo. Imela je 25,815,108 obiskovalcev, ki so plačali vstopnino, veliko manjše število kot so pričakovali. Otvorjena bo ponovno 25. maja prihodnjega leta.

Chryslerjeva tovarna ustavila obrat

Detroit, Mich., 1. nov.—Tovarna Chrysler Motor Co., v kateri izdelujejo tovorne avte znamke Dodge, je ustavila obrat, ker so pogajanja z unijo CIO prišla v zastoj. Okrog tisoč delavcev je s tem izgubilo zaslužek. Zaradi konflikta med kompanijo in unijo je prizadetih 50,000 delavcev.

Coughlinov magazin ne sme v Kanado

Windsor, Ont., Kanada, 1. nov.—Vladni urad je informiral načelnika tukajšnje carinske postaje, da magazin Social Justice, ki ga izdaja znani radiopridigar Charles E. Coughlin, ne sme prihajati v Kanado. Akcija je bila podvzeta v smislu izjemnih vojnih odredb, toda vzrok ni omenjen.

Slika kaže delegate na konvenciji unij CIO v San Franciscu, Cal.

Naznanilo in zahvala

Žalostnega srca naznanjamo, da je preminula naša draga mati in soproga

ANA GORENC

Ob smrti je bila stara 63 let. Doma je bila iz vasi Velike Dole pri Temenici na Dolenjskem. Umrla je dne 9. oktobra 1939. Prav lepo se zahvalimo vsem, ki ste nam na katerikoli način pomagali v času njene bolezni in nas tolažili v uri žalosti ob njeni smrti. Iskrena hvala vsem, ki ste jo spremili k mirnemu počitku na mirodvor. Lepa hvala društvu št. 206 SNPJ za podarjene ji cvetlice v zadnji pozdrav. Bila je članica tega društva vse od ustanovitve. Srčna hvala vsem skupaj za krasne vence in za sprejem na zadnji poti. Tebi, draga soproga in mati, pa želimo, počivaj v miru in lahka naj Ti bode ameriška zemlja.
—Žalujoči ostali: Joseph Gorenc, soprog in Josephine omožena Weis, hči. Gross, Kans.

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

Pred seboj je videla obalo, kjer je stala takrat, ko je prispel Francis v te kraje na krovu "Angelike" in veslal proti obali. Videla je grmovje, kamor ga je potegnila, da bi ga razjarjeni Enricovi sinovi ne ubili. Spomnila se je, kako mu je grozila z revolverjem, kako ga je prisilila, da jo je poljubil in da se je takoj nato vrnil na "Angeliko". To je bilo njeno prvo srečanje s Francisom.

Spomnila se je tudi vseh podrobnosti drugega srečanja. V duhu je znova preživljala tiste srečne trenutke. Kopala se je in ko je stopila iz grmovja, jo je zagledal Francis v kopalni obleki. Pisal je in dajal dečku navodila, komu naj izroči listek. Ona je skočila vsa prestrašena v grmovje, kjer jo je ugriznila labarri. Pomotoma je smatrala nedolžno živalico za strupeno kačo. Naletela je na Francisa in se zgrudila na pesek misleč, da se bliža zadnja ura. Razpela je solnčnik in sedla na isti kup peska, kjer je nekoč omedlela in se zopet zavedla, ko ji je hotel Francis izsesati iz rane kri.

Tako je sedela in obujala spomine na one srečne čase. Spominjala se je, kako je udarila Francisa po licu, ko so se dotaknile njegove ustnice njenega kolena, kako je zardela in zakrila obraz z rokami, kako se je smejala, ker ji je tesno obvezana noga zaspala, kako je prebledela od jeze, ko je izjavil, da on ni morilec njenega strica, in kako je odklonila njegovo uslugo, ko ni mogla sama razvezati vozla.

Bila je tako zatopljena v sladke spomine in misli o vsem, kar se je zgodilo nedavno in kar se ji je zdelo oddaljeno za cela stoletja, da ni opazila kočije, ki se je pojavila na cesti iz San Antonia. Tudi mlade, elegantno oblečene dame ni opazila. Dama je stopila iz kočije in se bližala Leoncii peš. Njeni obleki se je takoj na prvi pogled poznalo, da je bila narejena v New Yorku. Ta dama je bila carica, Francisova žena.

Ustavila se je za Leonciinim hrbtom in opazila, kako je potegnila Leoncie izza steznika majhno fotografijo ter jo začela poljubljati. Pogledala je čez njeno ramo in spoznala na sliki Francisa. Obšla jo je divja ljubosumnost. Takoj se je zasvetilo v njeni roki ostro bodalo, ki ga je nosila vedno za steznikom. Ravnala je sicer zelo previdno, vendar je pa Leoncio njena kretnja zdramila iz globoke zamišljenosti. Spustila je solnčnik in pogledala, kdo stoji za njenim hrbtom. Bila je tako apatična, da je niti nenadni caričin prihod ni presenetil. Pozdravila je Francisovo ženo tako mirno, kakor da sta se ločili pred dobro uro. Celo bodalca se ni ustrašila. Njen flegmatični pogled je najbrže preprečil katastrofo, zakaj če bi se bila ustrašila, bi jo bila carica morda samo zabodla. Tako je pa vzkliknila:

— Podla ženska si! Podla, ničvredna ženska!

Leoncie je v odgovor samo skomignila z rameni, rekoč:

— Držite raje solnčnik tako, da vas solnce ne opeče.

Carica se je ustavila pred njo in ji pogledala naravnost v oči. Obšla jo je taka ljubosumnost in jeza, da ni mogla spregovoriti niti besedice.

— Zakaj, — se je oglasila Leoncie po dolgi pavzi prva, — zakaj sem podla ženska?

— Zato, ker si tatica! — je vzkliknila carica. — Zato, ker imaš svojega moža, pa kradeš tuje. Zato, ker možu nisi zvesta, — vsaj v srcu ne, zakaj doslej nisi imela prilike, da bi se mu fizično izneverila.

— Saj nimam moža, — je odgovorila Leoncie mirno.

— Torej si nezvesta bodočemu možu — mislila sem namreč, da si se poročila na dan najinega odhoda.

— Tudi bodočega moža nimam, — je nadaljevala Leonicie mirno.

Carico je Leonciina hladnokrvnost tako razjezila, da je Leonicie nehote primerjala njen obraz z razjarjeno tigrinjo.

— Henry Morgan! — je vzkliknila carica.

— On je moj brat.

— Ta beseda ima obsežen pomen, Leoncie. V New Yorku sem videla ljudi, ki se klanjajo nekim čudnim oltarjem in smatrajo, da so vsi ljudje bratje in sestre.

— Njegov oče je bil tudi moj oče, — ji je pojasnila Leoncie mirno. — Njegova mati je bila tudi moja mati. Sva torej brat in sestra v pravem pomenu besede.

— A Francis? — je vprašala carica, ki jo je Leonciin glas nekoliko pomiril. — Je-li tudi on tvoj brat?

Leoncie je odkimala z glavo.

— Potem je jasno, da ljubiš Francisa! — je vzkliknila carica.

— Francis je vaš, — je odgovorila Leoncie.

— Ne! Motiš se! Saj si mi ga ti ukradla.

Leoncie se je zamišljeno in otožno ozrla na gladino chiriquiškega zaliva.

— Kakor vam drago. Če hočete, lahko verjamete, da je res vse, kar trdite.

— Takoj na prvi pogled sem uganila, koliko je bila ura, je vzkliknila carica. — Ti imaš neko čudno oblast nad ljudmi. Tudi jaz sem ženska, lepa in zapeljiva. V New Yorku sem se prepričala, da moški tudi meni radi dvorijo. Vem, da bi me marsikdo rad objemal. Celo ubogi dečki v dolini Izgubljenih duš so me skrivaj ljubili. Med njimi je bil eden, ki se je preveč spozabil. Za kazen so ga vrgli v vrtinec podzemne reke. In vendar si ti s svojo oblastjo nad moškimi tako očarala mojega Francisa, da misli nate celo v mojem objemu. Da, vse mi je znano. Vem, da misli nate celo v trenutku, ko je na videz ves moj.

Zadnje njene besede so bile krik obupanega in ljubosumnega srca. Takoj nato je carica izpustila bodalo in se zgrudila na pesek. Zakrila je obraz z rokami in histerično zaplakala. Leoncie se ni čudila tej nenadni spremembi, ker je bila sploh popolnoma apatična. Vendar je pa carico objela in jo začela tolažiti. Naposled se je carica nekoliko pomirila in spregovorila:

— Zapustila sem Francisa takoj, čim sem se prepričala, da ljubi tebe. Prebodla sem z nožem tvojo sliko, ki jo ima Francis v spalnici, in se vrnila, da prebodem tvoje telo. Zdaj vidim, da sem se zmotila. Saj nisi ti kriva, da te Francis ljubi. Pa tudi Francis ni kriv, da se je vnelo njegovo srce za drugo. Kriva sem jaz in sicer zato, ker si nisem znala priboriti njegove ljubezni. Ne ti, temveč jaz moram umreti. Predno pa umrem, se moram še vrniti v dolino Izgubljenih duš in rešiti svoj zaklad. Francis se je zameril božanstvu hrama, ki se imenuje Wall Street. Njegovo bogastvo je v nevarnosti, izgubi lahko vse premoženje in zato mu je potrebno novo bogastvo. To bogastvo je v mojih rokah in zato ne smemo izgubljati časa. Ali mi hočete pomagati — ti in tvoji domači — da rešimo Francisovo bogastvo? Zavoljo Francisa te prosim!

XXVII.

In tako sta prišli v dolino Izgubljenih duš po dveh podzemnih potih dve ekspediciji iskalcev zaklada. Po prvi poti je prišla zelo hitro carica z Leoncio, Henryjem Morganom in Solanovimi sinovi. Bolj počási sta se bližala svojemu cilju poglavar in Torres. Prvi napad na sveto goro plemena Maya je pokazal, kje tiči glavna ovira. Torresova ekspedicija je hotela razstreliti veliko skalo in odpreti vhod v dolino. V ta namen je bilo treba več dinamita, kot so ga vzeli s seboj. Skala je bila namreč masivna in zelo trda. In ko so napravili odprtino, je bila nad dnom podzemne jame taka, da so morali še enkrat navrtati in razstreliti skalo. Šele po drugem poizkusu se jim je posrečilo odpreti vodi pot iz podzemlja. Naposled so srečno osušili podzemlje in prispeli v jamo, kjer sta stala kipa boga in boginje. Tu so morali zopet navrtati skalo, da pridejo v notranjost gore. Predno so se pa napotili dalje, je Torres ukradel rubine iz Chiinih in smaragde iz Hzatzlovih oči.

Ta čas je prispela carica s svojimi spremljevalci brez večjih težav v dolino skozi nasproti stoječo goro. Ni se jim bilo treba vračati po isti poti, ki jih je vodila iz doline Izgubljenih duš. Iz Ogledala Sveta je poznala carica vsako ped poti. Tam, kjer je tekla podzemna reka pod skalo in dalje v reko Gualaco, ni bila mogoča vožnja s čolni. Carica je dala svojim prijateljem vsa potrebna navodila in res so našli po dolgem iskanju na strani skale vhod v podzemlje. Vhod je pokrivalo gosto grmovje tako, da bi ga ne bili našli, če bi jim carica ne povedala, kje je. Čolne so privezali na vrvi in jih dvignili na skalo. Nato so jih odnesli na ramah skozi odprtino v skali in spustili v podzemno reko, ki je tekla na tem kraju zelo počasi. Kjer je bila voda deroča, so vlekli čolne ob bregu na vrvi. Tam, kjer se je reka izgubljala pod skalo, jim je carica pokazala odprtine, ki so bile narejene že v pradavnih časih. In skozi te odprtine so prenesli svoje lahke čolne.

(Dalje prihodnjič)

Člana unij CIO in ADF piketirata urad Hudson Terraplane Co. v New Yorku.

Gospod Trockley, ljubezen in črni kozliček

Res škoda, da niste poznali gospoda Trockleyja tako dobro, kakor sem ga poznal jaz. Bil je krasen človek, le v ženski družbi malce neroden, toda povem vam, sijajen in zvest fant!

Bil je visok, lepo rasel, v gostih laseh je imel že nekaj sivih niti; vselej brezhibno oblečen in obrit. "Človek se ne sme izneveriti samemu sebi," je govoril. Kadarkoli ste ga videli, vselej ste nehote pomislili, da je pravkar prišel iz kopalnice, svež in spočit.

Trockley je bil mestni konzul v Agragasu. Gotovo poznate Agragas, vsaj s filmskih posnetkov. Ima krasno lego, slikovito razvrščene razvaline med mandlovci in olivami. Ta starodavni kraj je opeval že slavni Pindar in svoj slavospev končal z besedami: "Agragančani so pili in jedli kakor bi morali že jutri umreti; zidali pa so, kakor bi hoteli s svojimi stavbami vred ostati večno na zemlji."

Trockley je od srca ljubil ta kraj. Vse dneve me je vodil po razvalinah, nad katerimi so šumeli gozdovi in tja k silnim dorskim stebrom. "To je kraj," mi je pripovedoval, "ki sem ga videl nekoč v snu in ga vzljubil. In ta sen je postal resnica."

Žal pa ni bil edini, ki si je ogledoval to lepo pokrajino. V njegovo največjo nesrečo in kljub njegovim protestom je prihajal semkaj tudi—kozji pastir s svojo čredo. In ta umazana in smrdeča drhal se je brez vsakršne kazni preganjala tod okoli in ponesnaževala prav najlepša in najbolj romantična mesta.

No, saj vemo, kaj zmorejo koze!

Nekega dne se je pojavil v Agragasu, v družbi turistov, tudi baron Netherwood, s svojo ljubko hčerko Nancy. Kakor usoda se je pojavil ta človek v Trockleyjevem življenju in za mnogo, mnogo tednov popolnoma izpremenil njegov tok, da, lahko bi rekli tudi mesecev, kajti, kakor sem že povedal, je bil Trockley izredno zvest človek.

Tudi turistom je Trockley potožil radi koz v gajih, kjer bi sredi templjevih razvalin moral vladati mir in tišina. Toda ljubka Nancy s plavimi kodri se je bila zaljubila v mladega kozlička, ki se je bojevito zaletaval vanjo in nekoč je izjavila, da so koze naljubkejše živali na svetu in da si bo kupila kozlička.

Gospod Trockley je bil sprva nekoliko zmeden in potem je bil zmeden čedalje bolj—kajti Nancy je bila tako lepa in njegovo zapuščeno srce tako žalostno. In tako se je končno zgodilo, kakor sem v svoje začudenje slišal, da je hodila Nancy na griče s svojim črnobelim kozličkom in Trockley jo je spremljal. In ne enkrat sem opazil, kako sta se držala za roke in se srečno in zaljubljeno smejala, ko je mali, razposajeni kozliček, ki se je nenadoma zbal lastne sence, pričel preplašeno skakati, in kako je Nancy, prikupna in nežna Nancy, vzela ta mali nestvor v naročje in ga stisnila k svoji plavolasi glavici.

Na jesen je moral baron Netherwood odpotovati.

"Ali boste skrbeli za mojega kozlička? In ko se vrnem v London, mi ga boste poslali, ne?" je rekla Nancy pred nami Trockleyju, a prav dobro sem slišal, da ga je tikala, ko je hodila sama z njim in sem jaz spremljal barona.

Sicer pa sta bila resnično lep par. Visoka in prikupna sta hodila sklonjena drug k drugemu, da je padala za njima le ena senca.

Nancy je torej odpotovala. Trockley je dal kozlička krčmarju, ki ga je poznal iz časov Nancyjinega bivanja — hodila sta k njemu na mleko — in je vedel, da bo kozliček pri njem v dobrih rokah.

In prihajala so pisma iz Sicilije, Egipta, Indije. Trockley je postal nekoliko zaupnejši in zgovornejši, kakor pač vsak človek, ki se je končno zaljubil.

Nekega dne je prišlo iz Londona pismo s prošnjo, naj pošlje kozlička. Medtem je preteklo že kar lepo število mesecev. Toda najti kozlička, ki mu je nekoč Nancy privezala na zadnjo nogo pentljo, je bilo kaj težko. Krčmarju je umrla žena in kozlička je dal svojemu bratu, ta pa eni svojih tet, dokler se ni končno zopet znašel pri svojem starem in naglušnem pastirju. Tam smo po dolgem iskanju prišli do čuvaja koz in pastir nam je pripeljal nekaj, kar je sicer imelo na zadnji nogi nekaj traku podobnega — toda, kaj bi vam pravil — skratka, bila je ogromna, grda in smrdeča koza!

Toda T r o č k l e y, elegantni Trockley je ta nestvor prevzel, plačal pastirju in ob velikem veselju pobalinov v luki peljal kozo na ladjo ter poslal Nancy brzojavko, da je njeno željo izpolnil in da pismo sledi. Toda zdaj je bilo konec ljubezni med prikupno Nancy in mestnim konzulom Trockleyjem. Pisma, ki ga je bil prejel od Nancy, mi ni pokazal, vendar sem vedel, koliko je ura.

"Dragi moj," sem mu dejal, "kje pa je žena, ki bi si v resnici želela tega, o čemer govori? In kje je žena, ki bi razumela, da ljubki kozliček tekom pol leta preneha biti ljubki kozliček? In katera žena," — sem pristavil tiše —.

"Kaj pa sem napravil takega?" je bolestno vprašal Trockley.

"Morali bi kupiti drugega kozlička in ji ga poslati," sem skomignil z rameni.

Luksenburški otok

Izviren dopis iz ene najmanjših držav Evrope

Pravijo, da pravljice niso resnične. No, čujte pravljico, ki je resnica: bajko o majhnem raju sredi pekla . . .

Nekoč je bila (in žal je še) neka celina, na kateri so si države neprestano nasprotovale in se pogosto vojskovale med seboj. Pred sto leti so ustanovili majhno državico, ležečo med dvema velikima državama; ta pritlikavka med samostojnimi deželami je srečno preživela vse vojne med obema sosedama-tekmecema in živi še vedno. Imenuje se — Luksemburško.

Ta deželica meri 2586 četvor. kilometrov in šteje okrog 200,000 prebivalcev. Vlada ji velika kneginja Charlotta, dobra vladarka in vrla mati šesterih otrok; vse prebivalstvo jo ima rado. Nič manj ni popularen njen soprog, knez Felix. Prav letos slavi ta državica stoletnico obstoja in prav za jubilej je torej zašla v kaj neprijeten položaj. Glavne jubilejne slavnosti so potekle še za mirnih dni. Krasne zgodovinske povorke in druge prireditve so pokazale, kako je ta mali narod vdan svoji državi in nje dinastiji. Sto let, in kakšnih sto let! Stoletje več vojn med Francijo in Nemčijo, stoletje revolucij, ki so porušile nekaj močnih prestolov in režimov. Med svetovno vojno so Luksemburško zasedli Nemci, po vojni pa se je zopet vrnila na stari tir.

Ta majhna država odnosno njeno glavno prestolno mesto Luksemburg se lahko pohvali, da ima nekaj, kar je na vsem svetu največje: so to tako zvane kasemate, 23 km dolge, iz skal izklesane utrdbe, ki jih imenujejo "severni Gibraltar". Nekoč je bila tu nepremagljiva trdnjava. Medtem ko povsod drugod na svetu stražijo trdnjave in skrivajo njih vojaške skrivnosti, jih Luksemburžani pokažejo vsakemu tujcu. Pošast vojne pa jih je v zadnjih tednih prisilila, da so del kasematov priredili za zavetišče pred letalskimi napadi.

Luksemburško ima lastni denar, znamke, poslaništva, konzulate, z Belgijo pa je v carinski uniji.

Celo ta deželica ima svojo armado. Prav letos jo je povišala od 250 na 300 mož. Topovi te "vojske" rabijo v glavnem za oddajanje častnih salv ob državnih praznikih. Vzdrževanje teh 300 vojakov kajpak ne obremenjuje preveč državne blagajne in je tudi to eden izmed vzrokov, da srečni Luksemburžani plačujejo malo davkov in lahko porabljajo svoj denar za bolj prijetne reči.

Luksemburško je dežela naravnih lepot, krasnih polj, travnikov in gozdov, med katerimi tiče kakor kakšne pege rudniki in železarne, ki dajejo deželici industrijski značaj in ji nudijo tudi obilo finančnih koristi.

Zaradi sedanjih vojnih razmer v neposrednem sosedstvu nameravajo vsa ta podjetja začasno ustaviti. Tako bi se odkrižali suma, da bi kot nevtralna država dobavljali tej ali oni vojskujoči se stranki vojni material. Zaradi ustavitve obratov bo prizadetih kakšnih 25,000 delavcev in nameščencev, ki tvorijo z rodbinami vred približno tretjino prebivalstva. Doslej je bilo blagostanje tolikšno, da v Luksemburgu ni mogel uspevati noben starinar in tudi zastavljalnice niso poznali. Skoraj vsak delavec ima hišico z vrtom. Siromaštva, kakor ga srečuješ v velemestih, tu skoraj ne poznajo.

Še pred mesecem so se v tem evropskem paradižu veselili življenja in sonca. Množice turistov so jim z vseh vetrov prinašale denarja. Nenadno pa so jo vsi popihali, kakor če bi ustrelil v krdelo škorcev. Vojna se je pojavila na meji in navdala ljudi s strahom. Tesnobna tišina je zavladala po vsej deželi, samo daljno grmenje topov moti nočni mir v lepem in cvetočem mestu.

Tudi po Luksemburgu so se pojavile plošče z napisom 'ABRI' (zaklonišče) ob vhodih v kritja, ki so jih pripravili v kleteh in v že omenjenih kasematah. Ob mojem odhodu so razvažali po vsem mestu vreče peska, v parkih so kopali jame za skrivališča. Kinematografe in kavarne morajo zapirati že ob 10. zvečer. Mesto, ki je bilo nedavno celo po polnoči dokaj živahno, je sedaj ponoči kakor izumrlo. Že se širijo vesti o izpraznitvi prestolnice . . .

Vas Schengen, ki leži na meji treh držav, Nemčije, Francije in Luksemburške, so morali takoj izprazniti, kakor hitro so resnejše spregovorili topovi z Maginotove in Siegfriedove linije. Pred dnevi so še zahajali tja meščani iz Luksemburga, da so opazovali z bližnjega hriba prodiranje francoske vojske. Prve dni so se vračali celo razočarani, češ, se nič ne dogaja". So imeli smolo; nekaj dni pozneje bi li lahko marsikaj videli, toda krat je že bil takle "lep razg nekam nevaren. Sploh pa je čilno, da prihajajo ljudje op vat vojno kakor kakšno cir ko borbo . . .

Vlada je prepovedala izvo vil in drugih važnih potreb "Kaj bo jutri?" zaskrbl vprašuje dan za dnem luks burški državljan, zavedajoč da imajo marsikje v Evropi dobne skrbi. Nič ne prikriva jega ogorčenja, da so se lj v sosedstvu zopet spustili v no in skalili Luksemburžano dilo njihove prve državne st nice.

Geslo Luksemburžanov se si: "Mir woelle bleiwe wat sin" (Hočemo ostati kar sm Ni li to eno najupravičene gesel, kar jih lahko spre majhen narod, ki ni nikomur vzel in ki nikomur ne preti, n več hoče ohraniti svojo svob svoj skromni prostor na sonc

Da bi se ta želja izpolnila vrlim Luksemburžanom, kakor vsem drugim, ki noče teh težkih časih nič drugeg ki verujejo, da imajo do tega naravno pravico.

A. Balaž v Jutr

SLOVENSKA NARODNA P
PORNA JEDNOTA
izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za kor ter potrebno agitacijo sv društev in članstva in za pr gando svojih idej. Nikakor se za propagando drugih pornih organizacij. Vsaka ganizacija ima običajno sv glasilo. Torej agitatorični do in naznanila drugih podpo organizacij in njih društev se ne pošiljajo listu Prosveta.

Listen to and Advertise o
PALANDECH'S YUGOSLAV RA
Folk Songs and Mus
Tamburitza Orchest
Station WWAE, Every Sunday 1
586 S. Clark St., Chicago — Rar.

TISKARNA S.N.P.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knj koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve v
Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cene listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado		Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime..... Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)..... Čl. društva št.....

3)..... Čl. društva št.....

4)..... Čl. društva št.....

5)..... Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....